

# עלייה עולמית בתחלואה מסטרפטוקוק A:

## כשהחיידיק חוטף קדחת

■ בהלת סטרפטוקוק: הדיווחים מאירופה אודות עלייה בתחלואה ובמקרי מוות מהחיידיק הפולשני בקרב ילדים מתחת לגיל עשר, מעוררים חששות בקרב רשויות הבריאות בעולם ■ גם משרד הבריאות בישראל הוציא אזהרה שנועדה להעלות את המודעות של הצוותים הרפואיים. האם קיים חשש אמיתי? פרופ' אפי בילבסקי מנהל היחידה למחלות זיהומיות בשניידר, מרגיע: "בכל חורף יש עלייה. בישראל, כרגע אלו רק כותרות" ■ עונת החורף הנוכחית, משופעת במחוללי מחלה. כיצד נדע להבדיל בין הקורונה, השפעת, נגיפי ההצטננות וחיידיק הסטרפטוקוק? פרופ' בילבסקי: "אין מקום לבהלה, על ההורים להתנהג כרגיל. במקרה של חום וכאב גרון, גשו לרופא הילדים לבדיקה!" ■

פרופסור בילבסקי: "קל מאוד להבחין ביניהם - מסתכלים בלוע. אם הגרון מאוד אדום או שיש תפליטים לבנים (מוגלתיים), זו לא קורונה. אם אין כלום בגרון, זה לא סטרפ. דלקת גרון סטרפטוקוקית מאופיינת בחום ונוכחות תפליטים מוגלתיים בגרון, ללא שיעול/נזלת".

### שני זנים שונים

קצת מבלבל. סטרפטוקוק A יכול להגיע בדמותו של חיידיק שכיח שגורם לדלקת גרון מינורית, והוא עלול להפוך לחיידיק שתוקף וגורם למחלה חמורה ומסכנת חיים. מה גורם לו להפוך לחיידיק פולשני? איך אפשר לזהות מתי דלקת גרון קלה תפתח לחיידיק הטורף?

פרופ' בילבסקי מרגיע: "דלקת גרון לא תהפוך לחיידיק הטורף. מדובר בשני זנים שונים של חיידיק הסטרפטוקוק. ה'סטרפ' של הלוע עושה דלקת גרון, לא נעים אבל לרוב לא נורא. ישנם זנים שהם פוגעים בשרירים וברקמות ועושים זיהום עורי קשה, והם זכו לכינוי החיידיק הטורף".

אז מה הורים צריכים לעשות, לאור החששות מסטרפטוקוק 'טורף'? פרופ' בילבסקי: "על ההורים להתנהג כרגיל. גשו לרופא ילדים במקרה של חום וכאב גרון לבדיקה. באם הרופא רואה ממצאים אופייניים בגרון של ילד בגיל המתאים, עליו לקחת משטח גרון ולהחליט על טיפול על פי ההנחיות המקובלות. אגב, ההמלצה שמופיעה באמצעי התקשורת "יש לקחת משטח גרון על כל כאב גרון" היא פשוט שטות גמורה. לא צריך להיכנס לבהלה מכל מה ששומעים מסביב - יש לגשת לרופא הילדים לבדיקה ולהערכה, והוא יקבל את ההחלטה".

כדאי לדעת שדלקת גרון מסטרפטוקוק אינה שכיחה מתחת לגיל שלוש שנים, ולכן לרוב לא מבצעים משטח גרון ולא נותנים אנטיביוטיקה.

### אסור לזלזל

גם בסטרפטוקוק מהזן המצוי, ש"רק" גורם דלקת גרון קונבנציונלית, אין לזלזל. כפי שהזכרנו בפתח הדברים, סטרפטוקוק A לא מטופל עלול לצאת למסלול מסוכן בגוף, מדלקת בגרון היישר אל המפרקים ואל מסתמי הלב.

מרבית דלקות הגרון הן ויראליות - כאשר הגורם הוא נגיף. מיעוטן נגרם על ידי סטרפטוקוק. וגם במקרה זה, דלקת הגרון החיידקית עוברת מעצמה בדרך כלל. עם זאת, בכאחוז מהמקרים, החיידיק עלול לגרום לסיבוכים. התרחיש הקלאסי הוא של ילד שסובל מחום וכאבי גרון, ההורים לוקחים אותו לרופא או שלא. הרופא מאבחן סטרפטוקוק ורושם אנטיביוטיקה - ההורים מחכים, ובינתיים החום יורד ונראה שהילד מחלים. אלא שלאחר מספר שבועות, הילד עלול לפתח סיבוך של סטרפטוקוק A, דלקת שנקראת קדחת השיגרון ומתבטאת בכאבים במפרקים, חום, דלקת של הלב וזיהום של המסתמים.

בשל החשש הזה, בכל מקרה של איבחון סטרפטוקוק בגרון - ניתן טיפול אנטיביוטי שנועד למנוע את התפשטות החיידיק ואת הסיבוכים. האנטיביוטיקה יעילה למניעת סיבוכי החיידיק גם אם היא ניתנת מספר ימים לאחר התחלת המחלה - ולכן במקרים רבים ניתן להמתין לתוצאה של משטח גרון, כדי להימנע מטיפול מיותר באנטיביוטיקה (דבר שמגביר את התופעה של עמידות לחיידיקים לאנטיביוטיקה). בחלק מהמקרים, על פי שיקול דעתו של הרופא (למשל כשהחולה סובל מחום גבוה וכאבי גרון חזקים), הוא יתחיל מיידית בטיפול האנטיביוטי בלי להמתין למשטח.

שאלה שמעסיקה הורים רבים, בייחוד במשפחות מרובות ילדים: אצל חלק מהילדים אובחנה דלקת גרון סטרפטוקוקית שוב ושוב, לעיתים 3-4 פעמים ויותר במשך חורף אחד. ההורים נוטים להתעלם כשמדובר בדלקת גרון קלה יחסית ובייחוד ללא חום גבוה (שחוזרת אצל חלק מהילדים, ובמיוחד במשפחות עם הרבה ילדים). מאידך מדובר בסטרפטוקוק שמוזיהרים אותו מפני פגיעתו הקשה. אז, האם באמת בכל אחת מהפעמים צריך ללכת לרופא, לעשות משטח גרון, לחכות לתשובה, לתת אנטיביוטיקה (בהנחה שיתמידו בה עד הסוף כשהדלקת מזמן עברה), ואחרי שבועיים שלושה להתחיל הכל מחדש...?

פרופ' בילבסקי: "תמיד כשיש חום צריך לגשת לרופא ולהשאיר בידי את ההחלטה האם לקחת משטח או האם לטפל. סטרפ שאינו מטופל כראוי עלול לגרום לסיבוכים לרבות קדחת השיגרון. יש לאמץ רופא ילדים טוב, ולסמוך עליו".



### נ. קצין

סטרפטוקוק A, או בקיצור 'סטרפ', בעגה החביבה על הרופאים, מוכר גם בגירסה הקלה והנפוצה שלו כ'טרבל-מייקר'. חיידיק שעלול לעבור מהגרון אל המפרקים ואל מסתמי הלב ולגרום לקדחת השיגרון. אבל בגירסה הנדירה והאלומה שלו, מדובר בחיידיק שידוע בכינויו "החיידיק הטורף". לא יפלא שדיווחים אודות מכת סטרפטוקוק עולמית, מעוררים חלחלה גם בקרב רשויות הבריאות.

ההתרעות מאירופה החלו לצוץ כבר לפני חודש. בבריטניה דווח על עשרות מקרי מוות של ילדים, ויותר ממאה בקרב מבוגרים. אחד המקרים הטראגיים שנחשפו, הוא של פעוט בן שנתיים מפעוטון בקהילה היהודית בדרום הרטפורדשייר באנגליה. דיווחים על תמותה מסטרפטוקוק A פורסמו גם בספרד ובצרפת, הולנד ושבדיה. מרבית מקרי התחלואה והמוות, היו בקרב ילדים בני עשר ומטה.

מדובר, חשוב להקדים ולציין, בחיידיק נפוץ מאוד שגורם בדרך קבע לדלקת גרון ושכיחותו עולה מדי חורף, ובמקרים נדירים - עלול לגרום לזיהום פולשני מסכן חיים. מדי שנה ישנם מקרי מוות כאלה. הנתון שחולל דאגה בקרב רשויות הבריאות באירופה, היה העלייה המשמעתית בתחלואה ובתמותה מזיהומי סטרפטוקוק פולשניים. אירגון הבריאות העולמי, בשיתוף המרכז האירופי לבקרת מחלות, הוציא התראה משותפת מפני עלייה בשיעור הזיהומים ומקרי התמותה של ילדים מסטרפטוקוק A, החיידיק שידוע בכינויו "החיידיק הטורף".

גם בישראל, נרשמה עלייה משמעותית בתחלואה בחיידיק. בתקשורת דווח כי מספר הזיהומים מסטרפטוקוק השנה, בהשוואה לשנה שעברה, כמעט והכפיל את עצמו. בשבוע האחרון, בעקבות הדיווחים המדאיגים של אירגון הבריאות העולמי, פירסם משרד הבריאות בישראל אזהרה מפני עלייה בתחלואה מסטרפטוקוק A - במטרה להעלות את המודעות של הצוותים הרפואיים לנושא ולהזכיר להם את חובת הדיווח על כל מקרה של "סטרפטוקוק גרופ A" פולשני.

פרופ' אמיליה אניס מנהלת האגף לאפידמיולוגיה במשרד הבריאות, מציינת במכתב שנשלח למנהלי בתי החולים ולרופאים המחוזיים בקופות, כי על פי נתוני המרכז הארצי לסטרפטוקוקים בישראל, בתקופת הקורונה נצפתה ירידה במספר המקרים - אולם החל מאמצע 2021 חלה עלייה והמספרים ממשיכים להיות גבוהים גם במהלך 2022. עם זאת, אניס הדגישה: עדיין לא ברור אם מדובר בתחלואה חריגה או בשינויים רגילים.

### העונה החמה

החורף הוא 'העונה החמה' לוירוסים וחיידיקים למיניהם. הילד מפתח 'משהו', עם או בלי חום, תסמיני צינון וכאבים בגרון. עונת החורף משופעת במחוללי מחלה למיניהם, והשנה נוספו אליהם גם נגיף הקורונה, חיידיק הסטרפטוקוק, וירוס השפעת וכמה מאות נגיפי הצטננות נפוצים.

איך נדע להבדיל בין הצטננות עונתית, שלא מצריכה לפנות לרופא או לבצע בדיקה, לבין דלקת גרון שעלולה להיות סטרפטוקוקית? ובכלל, לאור העלייה בשיעורי הקורונה, במציאות שבה רוב האוכלוסיה לא טורחים להיבדק, איך נדע שלא מדובר בקורונה?

פרופ' אפי בילבסקי מנהל היחידה למחלות זיהומיות בשניידר, מרגיע בעקבות בהלת הסטרפטוקוק: "בשבועות האחרונים יש דיווח ממספר מדינות באירופה, בעיקר מאנגליה, על עלייה במספר המקרים של זיהום בסטרפטוקוק A. בילדים ובמבוגרים. ההסבר לעלייה במקרים הוא ככל הנראה החורף... בכל חורף רופאי ילדים רואים עלייה במספר דלקות הגרון הנגרמות מסטרפטוקוק. יתכן ויש קשר לזיהומים ויראליים בדרכי נשימה עליונות, וזיהומים ששכיחים יותר בחורף ואחריהם לפעמים 'מגיע' זיהום בסטרפ. באירופה יש בהחלט עלייה במספר המקרים. עדיין אין מספיק מידע, זה משהו שרשויות הבריאות במספר מדינות צריכות לחקור ולהבין. בישראל, כרגע אלו רק כותרות. אין נתונים רשמיים ואין כרגע דיווחים ידועים מהארץ על תחלואה חריגה. כרגע המספרים המדווחים הם בגבול הסביר כמו בכל שנה. אין ספק שיש לנטר ולעקוב ולראות שאותה מגמה שאולי קורה במקומות אחרים בעולם לא מגיעה גם אלינו".

באופן מעשי, איך מבדילים בין כאבי גרון שנגרמים בגלל קורונה או הצטננות עונתית, לכאבי גרון שנגרמים בגלל סטרפטוקוק?